

ITINERARI FORMATIU UNITAT DOCENT DE REUMATOLOGIA HOSPITAL SANTA CREU I SANT PAU

Especialitat REUMATOLOGIA

Data revisió itinerari 12-03-2019

Cap de la unitat docent Dr. Héctor Corominas

Tutors Ana Laiz Alonso

Data d'aprovació per la comissió de docència: 20 de març 2019

INTRODUCCIÓ:

El programa de formació sanitària especialitzada (FSE) es basa principalment en l'aprenentatge assistencial tutelat, de manera que el resident vagi adquirint de manera progressiva experiència en la presa de decisions, habilitats i actituds pròpies de la seva especialitat. El real Decret 183/2008 publicat al febrer 2008 insisteix en la necessitat d'establir un sistema de supervisió progressiu, per què el resident vagi adquirint autonomia, i s'han de delimitar uns nivells de responsabilitat per cada any de residència, i també per a cada tècnica o àrea de coneixement. Així, a **reumatologia**, hi ha algunes tècniques que han de ser conegudes per tots els residents des dels primers mesos de començada i d'altres, en canvi, no es consideren fonamentals per a la formació bàsica d'un especialista, i el resident purament ha de conèixer-les i haver-les presenciats.

Si bé el tutor docent és el principal responsable de la formació del resident i qui ha d'establir quin grau d'autonomia té a cada moment, el Real Decret estableix el deure general de supervisió de tot el personal facultatiu que treballa a un centre docent, i per tant tot el Servei participa en aquesta tasca.

En cada una de les àrees de rotació s'ha establert un protocol de supervisió, adquisició de competències i nivell d'autonomia del resident segons els objectius docents generals i específics marcats.

Els nivells tant de responsabilitat com d'habilitats a assolir estan dividits entre:

- **Nivell 1:** activitats realitzades directament pel resident, sense necessitat d'una tutorització directa. El resident executa, i posteriorment informa.
- **Nivell 2:** activitats realitzades directament pel resident sota supervisió.
- **Nivell 3:** activitats realitzades pel personal sanitari del centre i observades i/o assistides en la seva execució pel resident.

DURADA DE LA FORMACIÓ:

4 anys.

OBJECTIUS GENERALS:

Al final del seu període formatiu, el resident de reumatologia ha d'estar format en els diferents coneixements, habilitats i actituds dels diferents camps que són competència de l'especialitat.

Referent a això, la formació dels residents de Reumatologia ha d'incloure:

- Formació bàsica en prevenció primària, secundària i terciària i la seva aplicació a les malalties més prevalents per prevenir la seva aparició i el desenvolupament de discapacitat.
- Àmplia formació sobre etiopatogènia, diagnòstic i terapèutica de les malalties en l'àrea de Medicina Interna i d'altres especialitats. La finalitat és poder identificar i resoldre els problemes més habituals de la medicina, permetent la cura integral dels pacients.
- Formació plena en l'àrea de l'Especialitat de Reumatologia: etiopatogènia, diagnòstic i tractament tant de les malalties més comunes, com de les rares, greus o potencialment mortals. Aquests coneixements han de ser aplicables al maneig de pacients.
- Formació en educació de pacients, dirigida a la promoció del millor compliment terapèutic, manteniment d'independència ...

OBJECTIUS ESPECÍFICS:

Quadre de rotacions

ANY	SERVEI	MESOS
R1-R2	Reumatologia	2
	Urgències	1
	Sala de Medicina Interna	3
	Unitat de Malalties Infeccioses	1
	Cardiologia	2
	Digestiu	1
	Endocrinologia	1
	Nefrologia	2
	Pneumologia	2
R2	Medicina Interna	2
	Neurologia	2
	Dermatologia	2
	Reumatologia	3
R3	Reumatologia	12
R4	Reumatologia	9
	Optativa	3

PERÍODE DE FORMACIÓ GENÈRICA (PRIMER I SEGON ANY DE RESIDÈNCIA)

La Reumatologia és una especialitat que deriva de la Medicina Interna, per tant el futur especialista ha de tenir profunds coneixements científics de la fisiopatologia i dels procediments diagnòstics i terapèutics de les malalties en el més ampli sentit.

L'objectiu final d'aquest període, que es realitzarà en Medicina Interna i especialitats mèdiques connexes, és que el resident adquireixi una formació sòlida que li permeti oferir una assistència integral als seus pacients.

Durant aquest període, el resident passa d'una fase inicial d'adherència estricta als coneixements apresos i poca percepció de les situacions, a una segona fase en què ajudant-se de guies per accions concretes, és capaç d'anar tractant els diferents aspectes del pacient per separat. Requerirà de supervisió rigorosa en presència física.

Coneixements.

- Al final del període, s'han de resoldre els problemes pràctics més habituals en la Medicina de forma independent.
- La activitat durant aquest període s'ha de centrar en el malalt ingressat, per tant la història clínica i l'exploració són eines bàsiques de treball en qualsevol especialitat. Cal determinar un nombre orientatiu d'un 200 històries i exploracions per any. Intentant que els diferents aparells i sistemes quedin equitativament representats.
- Interpretar les dades obtingudes i reconèixer les malalties.
- Saber indicar i interpretar les exploracions bàsiques i progressivament les de major complexitat.
- Poder elaborar un judici clínic raonat de cada situació.
- Saber plantejar opcions terapèutiques, havent capacitar-se en la realització de tècniques bàsiques de diagnòstic i tractament.

Habilitats tècniques.

Al final d'aquest període el resident ha de ser capaç de realitzar les següents tècniques diagnòstiques i / o terapèutiques:

- Puncions arterials i venoses.
- Toracocentesis, paracentesi i puncions lumbar.
- Maniobres de ressuscitació cardiopulmonar.

S'intenta mantenir el següent ordre en les rotacions, si bé en ocasions s'ha de modificar, segons la capacitat docent dels serveis receptors en cada moment.

1- Unitat de Reumatologia (2 mesos)

Nivell 3 de supervisió.

Presència de contacte i coneixement tant de les persones que la integren, com de les diferents activitats que allí es realitzen.

2- Urgències (1 mes)

Nivell 3-2 de supervisió.

Substitueix a la rotació a l'àrea de crítics. En aquesta àrea hi ha diferents espais amb malalts en diferent situació evolutiva, segons la gravetat. El tutor del servei assignarà diferents localitzacions al resident, de manera que tingui l'oportunitat de veure i seguir a pacients crítics.

En aquesta rotació sempre supervisada, els objectius i nivell de responsabilitat estan recollits al protocol de supervisió específic d'urgències, però com objectius generals, s'aprendrà a realitzar la història i l'exploració del pacient urgent, i el resident s'iniciarà en les tècniques de diagnòstic i tractament més habituals en el servei.

3- Medicina Interna (3 mesos)

Nivell de supervisió 3-2

Es realitzarà a la sala d'hospitalització convencional.

- Realitzar la història, exploració física i orientació diagnòstica del malalt pluripatològic.
- Realitzar tècniques bàsiques: punció arterial i venosa, toracocentesis, punció lumbar i paracentesi.

4- Unitat de malalties infeccioses (1 mes)

Nivell de supervisió 3

Es desenvoluparà a les següents àrees:

- Interconsulta hospitalària: Centrada en la infecció del malalt de traumatologia i en l'immunodeprimit trasplantat-hematològic fonamentalment.
- Consulta externa: especial interès en la patologia tuberculosa
- Hospital de dia :Centrat en el tractament del pacient infectat que hi acudeix de forma urgent. Amb especial interès en la patologia de l'HIV, valoració del malalt-contacte tuberculós, i del que ha de rebre tractament amb fàrmacs anti-TNF.

L'objectiu fonamental és realitzar la valoració i indicació de tractament antibiòtic de diferents patologies infeccioses.

5- Cardiologia (2 mesos)

Nivell de supervisió 3-2

Aquesta rotació es farà a la Unitat d'Estada Curta, donat el tipus de malalt que hi ingressa.

- Valoració diagnòstica del malalt en funció de la clínica, exploració i electrocardiograma.
- Sol·licitud de proves complementàries de cardiologia.

6- Digestiu (1 mes)

Nivell de responsabilitat 3-2

Es realitzarà a la sala convencional.

- Valoració diagnòstica del malalt amb patologia hepàtica descompensada.
- Habilitat per a realitzar paracentesi.
- Aquí es prendrà contacte amb la malaltia inflamatòria intestinal i el malalt hepàtic en general, amb especial atenció a la infecció per virus C i altres malalties hepato-biliars autoimmunes.

7- Endocrinologia (1 mes)

Nivell de responsabilitat 3-2

Es realitzarà fonamentalment a l'hospital de dia

- Maneig bàsic del malalt diabètic
- Control bàsic de la medicació en el malalt hipotiroïdal
- Retirada del tractament corticoideu.

8- Nefrologia (2 mesos)

Nivell de responsabilitat 3-2.

Es realitzarà a la unitat d'hospitalització, posant especial atenció a la nefropatia associada a la patologia inflamatòria sistèmica (crioglobulinèmies, S. Sjögren, Lupus i vasculitis sistèmiques).

- Valoració diagnòstica i tractament de la nefropatia.

9- Pneumologia (2 mesos)

Nivell de responsabilitat 3-2

Sala d'hospitalització. Es posarà especial interès en la patologia intersticial

- Valorar i tractar el malalt respiratori descompensat.
- Identificar aquesta patologia en la radiologia (RX i TC toràcic)
- Interpretar les proves de funció respiratòria

10- Medicina Interna (2 mesos)

Nivell de responsabilitat 2-1

En aquesta 2ª rotació a la sala convencional de medicina interna, actuarà amb un major nivell d'autonomia

- Consolidar els coneixements adquirits a les rotacions prèvies i millorar la capacitat d'orientació diagnòstica del malalt pluripatològic

11- Neurologia (2 mesos)

Nivell de supervisió 3-2

Es desenvoluparà a la unitat de patologia neuromuscular

- Realitzar l'exploració del malalt amb patologia neuromuscular
- Interpretar l'electromiograma

12- Dermatologia (2 mesos)

Nivell de responsabilitat 3

- Descripció de les lesions dermatològiques
- Identificar aquelles en relació amb patologia reumàtica

PERÍODE DE FORMACIÓ ESPECÍFICA (TERCER I QUART ANY DE RESIDÈNCIA)

En aquest període específic el metge resident ha d'adquirir els coneixements, habilitats i actituds que li permetin enfocar i establir el diagnòstic, tractament i pronòstic dels pacients amb malalties reumàtiques.

La durada en el nostre centre serà de 27 mesos (3 darrers mesos de R2 a més de R3 i R4)

Coneixements.

Al final d'aquest període serà capaç de:

-enfocar i resoldre de forma eficaç la majoria dels problemes diagnòstics i terapèutics propis de l'especialitat.

-conèixer l'evolució a llarg termini dels reumatismes.

Per a això haurà de realitzar una correcta anamnesi, exploració física i avaluació funcional del malalt reumàtic fins a aconseguir un nivell 1 d'autonomia.

La formació la adquirirà amb el treball assistencial diari.

- Participar en l'assistència del malalt ingressat si n'hi ha. La recomanació de 150 pacients hospitalitzats atesos personalment, i per recomanació del BOE, actualment no es pot realitzar ja que el nombre de pacients que s'hospitalitzen ha baixat dràsticament amb l'arribada de les noves teràpies biològiques.
- Realitzar setmanalment visites conjuntes amb els altres metges del servei, per a la supervisió d'aquests pacients ingressats.
- Realitzar les interconsultes als pacients ingressats en altres serveis el que li permetrà conèixer els problemes reumatològics de pacients amb altres malalties.
- Assistirà a pacients en les consultes externes, per aconseguir la formació en el diagnòstic i tractament ambulatori de les malalties reumàtiques. Durant any i mig el resident dedicarà 3 dies per setmana a l'assistència d'una consulta pròpia amb 10-12 pacients entre nous i revisions. La responsabilitat de la consulta serà gradual i supervisada.
- Facilitar la participació del resident en l'assistència de pacients que de forma aguda acudeixin al servei de UCIES, per tal de realitzar un ensinistrament suficient en aquesta àrea.
- Participar en les consultes monogràfiques del servei que en el nostre hospital són les següents:
  - Conectivopaties
  - Osteoporosis i patologia òssia
  - Artritis Reumatoide
  - Espondiloartropaties
  - Reumatologia pediàtrica

- Unitat Multidisciplinar (uveïtis, patologia intersticial pulmonar, esclerodèrmia i hipertensió pulmonar)

Habilitats tècniques.

Un dels objectius del període formatiu és l'adquisició de destresa per a realitzar tècniques diagnòstiques i terapèutiques pròpies de la especialitat. Es realitzarà en un règim de responsabilitat progressiva fins arribar a un nivell 1, i inclouen:

- Artrocentesis i anàlisi del líquid articular, incloent vidres.
- Infiltracions articulars i periarticulars.
- Ecografia múscul-esquelètica, i infiltració guiada.
- Densitometria òssia.
- Capilatrosopia.
- Test de Schirmer.
- Tècniques neurofisiològiques.
- Interpretació de tècniques d'imatge
- Interpretació de tècniques de laboratori (immunologia)

Rotació optativa (3 mesos)

Es dona la opció, al darrer any de residència, de realitzar una rotació externa a un centre nacional o estranger, per a fer aprofundir en una àrea concreta segons les preferències del resident, sempre i quan sigui en un centre de reconegut prestigi i amb uns objectius docents adients i pactats amb el tutor docent.

GUÀRDIES:

Realitzarà una mitjana de 3-5 per mes.

Durant el primer any s'inicien les guàrdies a urgències amb adjunt de referència en presència física. Aquestes, es mantindran durant tota la residència.

En els dos últims anys de residència, es realitzaran guàrdies al servei de Medicina Interna, amb un adjunt de referència.

L'objectiu general d'aquestes guàrdies és adquirir els coneixements per poder identificar la patologia greu, que requereix una resposta immediata.

Nivell de supervisió de 3-2 en el primer any de residència fins a arribar a 1 al final de la mateixa (veure protocol de supervisió d'urgències).

ACTIVITATS FORMATIVES DEL PLA TRANSVERSAL COMÚ.

Els objectius vinculats a competències transversal s'assoleixen a través del pla de formació transversal del centre, organitzat per la comissió de docència:

ACCIONS FORMATIVES	MODALITAT	R1	R2	R3
Sessió Acollida Resident.	presencial	•		
Suport Vital Bàsic.	presencial	•		
Curso urgències mèdiques	presencial	•		
Estació de treball clínic	presencial	•		
Tallers de habilitats (Sutura quirúrgica, punció lumbar, venopunció perifèrica).	presencial	•	•	•
Tallers de simulació de entorns clínics	presencial		•	•
Seguretat del pacient	on line	•		
Formació en prevenció de rics laborals	on line	•		
Curs de radioprotecció	on line	•		
Metodologia de la recerca	on line	•		
Estadística bàsica amb Stata	presencial		•	
Infecció nosocomial	presencial		•	
Dilemes ètics	presencial		•	
Gestió clínica	Online/presencial			•

ACTIVITATS FORMATIVES DOCENTS QUE ES REALITZEN EN EL SERVEI.

SESIONS CLÍNiques	FREQÜÈNCIA	R2	R3	R4
Sessió magistral, divendres	Mensual	•	•	•
Sessió bibliogràfica, divendres	Mensual	•	•	•
Sessió revisió resident, divendres	Mensual	•	•	•
Sessió convidat, divendres.	Mensual	•	•	•
Sessió multidisciplinària amb nefrologia (Fundació Puigvert) i immunologia.	Tercer dijous de cada mes	•	•	•
Sessió multidisciplinària amb Pneumologia i radiologia	Últim dimecres de cada mes.	•	•	•
Sessió amb radiologia (osteomuscular)	Primer dimecres de mes	•	•	•
Sessió amb immunologia (investigació)	Mensual	•	•	•
Sessió clínica de Medicina interna	Setmanal	•	•	•

A banda d'aquesta activitat pròpia del Servei, el resident ha de participar activament en les activitats docents dels Serveis pels quals estigui rotant.

ASSISTÈNCIA A ACTIVITATS DE FORMACIÓ DE L'ESPECIALITAT.

Cursos específics per a residents de la Societat Espanyola de Reumatologia.

Curs d'ecografia bàsic i avançat. Són anuals i es realitzen de r1-2. El primer, segons demanda i de R 3-4, el segon.

Curs d'artritis psoriàsica, per a R 3-4.

Curs de tutors i residents. Per R3-4.

Curs d'actualització d'artritis reumatoide.

Altres cursos d'organització anual, als quals es recomana assistir de R 3-4.

Curs de capilaroscòpia.

Curs de malalties autoimmunes.

Presentació i resolució de cas clínic, des de la Societat Catalana de Reumatologia.

Almenys una de cada al llarg de la residència.

Presentació de treballs i assistència a congressos.

Es facilitarà l'assistència i presentació de treball, al Congrés Nacional de la SER de R3 i R4.

Sempre que sigui possible es facilitarà l'assistència i presentació de treball al Congrés Europeu de Reumatologia (EULAR). Orientat a R4

ACTIVITAT DE RECERCA PER A RESIDENTS.

Presentació de treballs i assistència a congressos.

Es facilitarà l'assistència i presentació de treball, al Congrés Nacional de la SER de R3 i R4.

Sempre que sigui possible es facilitarà l'assistència i presentació de treballs al Congrés Europeu de Reumatologia (EULAR). Orientat a R4.

Presentació i resolució de cas clínic, des de la Societat Catalana de Reumatologia.

Almenys una de cada al llarg de la residència.

Incorporació com a col·laborador en algun dels assajos clínics que el servei estigui realitzant.